<u>שיטת הר"ש והרא"ש</u>

א] ראשי שורות, העומר שכנגדו מוכיח, נתחיל עם שיטת הר"ש והרא"ש, היוצא מאריכות ד' הר"ש כאן וכן מתחילת דבריו בריש מ"ג שיש כאן ג' אופנים שאין בהם דין שכחה: א. 'ראשי שורות' הינו שבתחילת שורה אין דין שכחה. ב. בסוף שורה אין דין שכחה. ג. העומר שכנגדו יוכיח – גם כשאין לו את הפטור של 'סוף שורה ונראה אחד לאחד:

ב] דין א' - <u>תחילת שורה</u>, מי שיש לו שורה 'אחת' של י' עומרים ושכח עומר א' והתחיל לעמר מעומר ב' אין דין שכחה על הראשון וכ' הר"ש והרא"ש [בפי' הב' ע"פ הירושלמי] שזהו הטעם בשנים שהתחילו מאמצע השורה 'את שלאחריהם' אינו שכחה משום שכיון שכ"א התחיל לקצור ממנו והלאה נמצא שכלפי כל אחד זה נחשב 'תחילת שורה ואין דין שכחה 'בתחילת שורה [ונתחדש בזה ש'תחילת השורה שאינו שכחה אינו רק באופן שהתחיל בעומר ב' שאינו שכחה אלא ה"ה התחיל באמצע ושכח עומר לידו דאינו שכחה עי' תיו"ט], ועי' ר"ש שה"ה אם התחיל לקצור מעומר ג' והלאה ושכח ב' עומרים א' ב' אינו שכחה מטעם הנ"ל, מה המקור כ' הר"ש מהירושלמי - מנין לראשי שורות א"ר יונה כתיב כי תקצור קצירך בשדך ושכחת מה שאתה קוצר אתה שוכח, מסביר הר"ש פי' מה שאתה קוצר ממקום 'שהתחלת לקצור' יש בו דין שכחה - למעוטי תחלת שורה שהניחה והתחיל אחריה.

ג] בגדר דין זה יש לפרש כעין שראינו בירושלמי ריש פאה שחיוב פאה חל רק שהתחיל לקצור לפני שהתחיל לקצור עדיין לא חל חובת פאה גם חובת שכחה לא חלה עד שיקצור, לכן תחילת שורה שעדיין לא חלה חובת שכחה אין דין שכחה, אבל ז"א מכמה סיבות, ד'תחילת שורה' אינו שכחה גם בשכחת עומרים ולא רק בשכחת קמה ואם נימא שזה מצד שלא חלה חובת שכחה לפני תחילת קצירה ל"ש זה בשכחת עומרים וכמובן וע"כ גזה"כ שדין שכחה הוי רק אחרי שהתחיל לעמר או לקצור לא שכחה קודם קצירה ועמור, וע"ע להלן בסמוך ראי' נוספת לזה.

ד] עי' ירושלמי שאם היה באמצע השורה אמת המים מפסקת ע"פ כל השורה אם צריך לעקור את המחרישה מצד זה ונותנה בצד זה זה נחשב כשורה אחרת ואם התחיל שם בעומר השני הוי זה 'ראשי שורות' ואינו שכחה, ומזה קצת היה נראה כמש"נ שעניינו של 'תחילת שורה משום שעדיין לא חלה חובת שכחה וכעין דין הפסק אמת המים לעיל רפ"ב לגבי פאה אבל ז"א עי' בסמוך.

ה] בירושלמי מבואר שאם קצר חצי שדה ובא 'למחרת' לגומרה זה נחשב זה לתחילת שורה ואין ראש השורה שכחה, ומכאן מוכרח שאין הגדר כמש"נ לעיל אות ג' שהרי כאן וודאי התחיל חובת שכחה בכל השדה ומה לי שהמשיך למחרת [הרי לגבי פאה וודאי כה"ג יכול לעשות אח"כ כל שדהו המשך שדהו פאה] ע"כ גזה"כ שאין דין שכחה רק אחר קצירה ולזה אם הגיע רק למחרת חשוב כקודם קצירה, ע"ע ירושלמי שמסתפק שאם באמצע היום הפסיק והלך לאכל או לישון או שקרא לו חברו או שחשכה ונעשה לילה האם מכאן ולהבא יחשב כראשי השורות או לא.

ו] דין ב' - <u>סוף שורה אינו שכחה</u>: עי' ר"ש ורא"ש במשנה ג' שראשי שורות אינו שכחה כולל ב' דינים גם שתחילת שורה אינו שכחה [וכנ"ל] וגם ש'סוף שורה אינו שכחה' דהינו שאם יש לו 'שורה אחת' של י' עומרים ועימר את כל העומרים ושכח את העומר האחרון 'אינו שכחה', וזה מבואר בירושלמי, עד כדון ראשי שורות 'סוף שורות' מנ"ל א"ר יונה לא תשוב לקחתו ממקום שבאת לא תשוב לקחתו, כלו' הדין שכחה הוא רק אם הגיע למקום זה 'ודילג עליו' ממקום שבאת באת לשם ושכחת אותו בזה הרי הוא בבל תשוב אבל סוף שורה הינו שאם עימר רק את תשע העומרים 'את האחרון שכח' הרי לא הגיע לאותו עומר ואין בזה דין שכחה [ועי' ר"ש שמבואר בדבריו שדין זה דסוף שורה הוי רק בשכח 'רק' את האחרון דהינו שעימר ט' ושכח האחרון, אבל אם שכח בסוף את 'שתים האחרונים' [ט' י'] הוי שכחה וז"ל 'דראוי להעביר כולן' חוץ מסוף שורה דאין עומר משם ולהלן וצ"ב].

ז] דין ג' - <u>העומר שכנגדו מוכיח</u>: כאן אירי שיש לו הרבה שורות של עומרים כגון עשר על עשר והתחיל לעמר מראש שורה אחת מצפון לדרום ושכח את העומר האחרון [-עומר י'] אין בזה דין שכחה, והטעם דעומר שכנגדו מוכיח ומפרשים שאין עומר זה שכחה רק דעתו לעשות שורה אחרת מאותם שהניח ממזרח למערב, וצ"ע מה צריך לדין המיוחד של 'העומר שכנגדו מוכיח' תיפוק"ל שאינו שכחה משום שהוי 'סוף שורה' [והאמנם יש נ"מ דבסוף שורה מבואר בר"ש שדין זה הוי רק בשכח האחרון ממש אבל אם שכח את ב' האחרונים הוי שכחה, ואילו בדין עומר שכנגדו מוכיח בכה"ג גם כששכח ב' האחרונים נמי אינו שכחה שאמרי' שיעמר ב' שורות ממזרח למערב, אך משמע שגם בשכח את האחרון בלבד נמי בעי' לדין זה].

והישובלזה מבואר בר"ש: 'סוף שורה' הינו רק כשזה סוף הקצירה לגמרי והינו ביש לו רק שורה אחת ושכח את האחרון [או בעשר על עשר ושכח את האחרון את עומר מס' 100] אבל כאן שאוחז בשורה הראשונה ושכח את העומר האחרון כיון שיש לפניו עוד הרבה שורות לא חשוב זה 'סוף שורה' דעדיין עומד לקצור את השורות האחרות כאן צריך להגיע לדין המיוחד של עומד שכנגדו מוכיח.

ח] לד' הר"ש ורא:ש רישא דמתני' שנים וכו' בזה כ' את הדין של ראשי שורות הינו תחילת שורה [דין 'סוף שורה מרומז בעיקר דין ראשי שורות כמבואר בר"ש ורא"ש מ"ג אבל אין לזה דוגמא במשנה], וסיפא דיחיד וכו' כתוב את הדין של עור שכנגדו מוכיח.

ט] זה הכלל וכו' עי' תוס' ב"מ יא. שזה בא לרבות קרן זוית, כלו' שאם יש לו ב' שורות כמין גאם ושכח את העומר הפינתי הוי שכחה ואין בזה לא הת ההיתר של סוף שורה ולא ההיתר של עומר שכנגדו מוכיח שחשובכשורה אחת ארוכה.

<u>שיטת הרמב"ם</u>:

י] נתחיל עם הסיפא יחיד שהתחיל מראש השורה ושכח לפניו ולאחריו שלפניו אינו שכחה ושלאחריו שכחה מפני שהוא בבל תשוב, כלו' מי שקצר מתחילת השורה ושכח עומר אחד אז תלוי אם עומר זה ששכח הוא מאחוריו דהינו שהוא שכח והתקדם הלאה ונמצא שעומר זה הוא מאחוריו הוי שכחה [וזה עיקר דין שכחה], אבל אם עומר זה ששכח הוא לפניודהינו שהוא ששכחו רק שעדיין לא דילג עליו אין זה שכחה כיון שלא עבר עליו [ומשמע שגם אם יש 'לפניהם' הרבה עומרים אינו שכחה גם משמע שגם כשיש לפניו שורות נוספות אינו שכחה ובר"ש משמע שגם מלפניו [דהרמב"ם] יש שכחה ורק 'סוף שורה אין דין שכחה עי' לעיל].

יא] רישא: בדין שתים שקוצרים הדין הוא להיפך, שנים שהתחילו מאמצע השורה זה פניו לצפון וזה פניו לדרום ושכחו לפניהם ולאחריהם לפניהם הינו אחר שהתחילו לקצור שכחו עומר א' לפניהם [עדיין לא דילגו עליו] שם הוי שכחה - ואף שעדיין לא דילגו עליו ובסיפא הא נתבאר שאין דין שכחה כשזה לפניו אבל כאן אמנם זה לפניו אבל זה מאחוריו של השני [וצ"ב], - ולאחריהם אינו שכחה הינו אם שכחו את העומר האמצעי שניהם דילגו עליו אינו שכחה ואף שנתבארלעיל שלאחריו הוי שכחה כאן אינו שכחה מבואר מתו"ד הרמב"ם ומפורש יותר בכס"מ שע"ז קאי דינא דעומר שכנגדו מוכיח וס"ל שמה שזה 'מוכיח' שיעשה עימור ממזרח למערב הינו רק 'בשתים' ששכחו דכיון ששניהם שכחו אז יש אמרי' דמסתמא כוונתם לקצור או לעמר ממזרח למערב

יב] והנה לשיטת הרמב"ם לא מצינו היתר של 'תחילת שורה [עי' לעיל דין א' לר"ש] ואדרבה משמע שלית ליה מדהוצרך ברישא בשתים לדין עומר וכו', ובדין סוף שורות ס"ל יותר מהר"ש שכל שעדיין לא דילג עליו אפי' שזה לא האחרון ואפ]י' שיש עוד הרבה שורות אינו שכחה, ובדין עומר שכנגדו מוכיח פליג ע"ד הר"ש וס"ל שדין זה רק כשיש הוכחה לזה דהינו בשתים וכנ"ל